

"למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' "

הלקח הנשגב מההשתוקקות של מישראל ואלצפן שהולידה בישראל מצוה חדשה של פסח שני

"עמדו ואשמעה"

כגדול העומד על הקטן

יומתק לפרש בזה מה שאמר משה רבינו לאנשים ההם: "עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם". ונתייגעו המפרשים ליישב מה שהוסיף מילת "עמדו", שהרי היה מספיק לומר: "אשמעה מה יצוה ה' לכם". לפי האמור יש לומר שהתכוון לרמז להם "עמדו" - באותה מדרגה של שבירת לב והשתוקקות לקיים המצוה, כי בזכות עמידה בהשתוקקות זו אזכה, "ואשמעה מה יצוה ה' לכם".

ויש להוסיף תבלין לפרש מה שאמר משה "עמדו", על פי מה שכתב ב"ייטב פנים" (מאמר זמן מתן תורתנו אות ו) לפרש מה שנאמר אצל אברהם אבינו כשבאו אליו המלאכים (בראשית יח-ה): "והוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו", על פי מה ששינו בגמרא (גיטין כב:): "הכל כשרין לכתוב את הגט אפילו חרש שוטה וקטן". ומקשה בגמרא: "והוא לאו בני דיעה נינהו", ולא ידעו לכתוב לשמה, "אמר רב הונא והוא שהיה גדול עומד על גביו", ומלמד אותו שיכתוב לשמה.

והנה המלאכים הקדושים הגם שעובדים את בוראם בקדושה ובטהרה במדרגה גבוהה, אבל אין להם ידיעה איך לעבוד את ה' עם סודות נשגבים של אכילה ושתייה שהרי אין אצלם עניינים גשמיים. הנה כי כן זהו פירוש הפסוק: "והוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו", כי אברהם אבינו היה בבחינת גדול העומד על המלאכים, ללמדם כוונות וסודות האכילה איך לאכול בקדושה ובטהרה, ויאכלו המלאכים על דעתו ועל כוונתו עכדה"ק.

מעתה יש לומר כי זהו שאמר להם משה: "עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם", כי מצד עצמי אינני ראוי כלל להיכנס לה' בלי רשות, לכן אני מבקש מכם "עמדו", שתעמדו עלי בבחינת גדול העומד על הקטן ללמדו כוונת לשמה, כי בזכות לבכם הנשבר

רבינו: "עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם", ולא המתין כדרכו בקודש עד שהקב"ה קרא לו:

"לכאורה יש לתמוה על משה רבינו ע"ה, שהיה עניו מאד מכל האדם, כמו שכתוב (במדבר יב-א) והאיש משה עניו מאד, שאמר בלשון הזה, עמדו ואשמעה, שהוא לכאורה התנשאות קצת שהוא מובטח לשמוע הדיבור בכל עת... ובפירוש אמרו חז"ל (ויק"ר א-טו) שמשה לא נכנס לפני ולפנים עד שקרא לו, שנאמר (ויקרא א-א) ויקרא אל משה וידבר".

ומתרץ בדברי קדשו כי משה רבינו היה בטוח שיתגלה אליו הקב"ה, לא בזכות עצמו, אלא בזכות לבם הנשבר של האנשים ההם שלא היו יכולים להקריב את הפסח, והשתוקקו השתוקקות עצומה לקיים מצות הקרבת הפסח:

"אך הענין כך הוא, דהאנשים הטמאים בפסח ראשון באו במרת נפשם לפני משה רבינו ע"ה, ואמרו בלב נשבר ונדכה, למה נגרע מתוך כלל ישראל לבלתי הקריב את קרבן ה' במועדו, וכאשר ראה משה רבינו ע"ה שפלות רוחם ולבכם הנדכה, באשר אין ביכולתם לקיים מצוות ה', על ידי כן היה מובטח משה שיבוא אליו הדיבור בזכותם, כדכתיב (תהלים נא-ט) לב נשבר ונדכה אלקים לא תבה, ולזה אמר להם משה רבינו, עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם, לכ"ם דייקא, דבעבורכם בטח יבוא אלי הדיבור".

ומצינו סימוכין לפירוש זה מדברי רבינו בחיי שכתב בלשון קדשו: "עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם. פירש רש"י ז"ל, המתינו לי פתח אהל מועד ואשיב לכם מענה, אשרי ילוד אשה שכך מובטח לו. ונראה שהיה ראוי לומר, מה ידבר ה' אלי, ומפני ענוותנותו לא אמר כן". ולפי ה"דברי יחזקאל" יש לפרש כוונתו, כי משה רבינו באמת לא בטח בזכות עצמו כי אם בזכותם, לכן דקדק לומר: "מה יצוה ה' לכם" - בזכות לבכם הנשבר ולא בזכותי.

בפרשתנו פרשת בהעלותך דבר בעתו מה טוב להתבונן על מצות הקרבת פסח שני, למי שהיה טמא או שהיה בדרך רחוקה ממקום המקדש, ולא היה יכול להקריב את קרבן הפסח בעתו ב"ד בניסן, הרי הוא צריך להשלים את מצות הקרבת הפסח ב"ד באייר. אלא שיש חידוש גדול במצוה זו שלא ניתנה לישראל בהר סיני כשאר מצוות התורה, כי אם אחרי שבאו אנשים שנטמאו בטומאת מת, ושפכו את לבם הטהור לפני משה רבינו, על כך שאינם יכולים להקריב את הפסח בתוך ישראל מפאת טומאתם (במדבר ט-ו):

"ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא, ויקרבו לפני משה ולפני אהרן ביום ההוא, ויאמרו האנשים ההמה אליו, אנחנו טמאים לנפש אדם, למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' במועדו בתוך בני ישראל, ויאמר אליהם משה עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם".

ופירש רש"י: "עמדו ואשמעה, כתלמיד המובטח לשמוע מפי רבו, אשרי ילוד אשה שכך מובטח, שכל זמן שהיה רוצה היה מדבר עם השכינה". ואמנם כן כפי שהיה מובטח כך זכה לשמוע באותו מעמד מפי הקב"ה מצות הקרבת פסח שני, כפי שמפורש בהמשך הכתובים (שם י):

"איש איש כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה לכם או לדורותיכם ועשה פסח לה', בחודש השני בארבעה עשר יום בין הערבים יעשו אותו על מצות ומוריים יאכלהו". ופירש רש"י (שם ז): "וראויה היתה פרשה זו להיאמר על ידי משה כשאר כל התורה כולה, אלא שזכו אלו שתיאמר על ידיהן, שמגלגלין זכות על ידי זכאיי".

"מה יצוה ה' לכם" בזכות לבכם הנשבר

פתח דברינו יאיר בדברות קדשו של הגה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא זי"ע ב"דברי יחזקאל", שהביע את פליאתו על מה שאמר משה

**דברי יחזקאל: איך אמר משה העניו מכל אדם:
"עמדו ואשמעה", ולא המתין כדרכו עד שקראו ה'**

**שם: "עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם"
בזכות לבכם הנשבר על שאינכם יכולים להקריב הפסח**

**חידושי הרי"ם: מצות פסח שני נתחדשה בשמים
בזכות ההשתוקקות של האנשים ההם להקריב הפסח**

**"עמדו ואשמעה" - כגדול העומד על הקטן ללמדו לכוון לשמה
כך עמדו עלי כי בזכותכם אשמעה מה יצוה ה'**

וההשתוקקות לקיים המצוה, "ואשמעה מה יצוה ה' לכם" - דייקא בזכותכם ולא בזכותי.

מצוה שהתחדשה בזכות השתוקקותם להקריב קרבן פסח

בדרך זו במסילה נעלה להתבונן על הכח הנפלא של לב נשבר ונדכה שאינו יכול לעבוד את ה' כראוי, בשילוב של השתוקקות גדולה לקיים מצוותיו, על פי מה שמצינו חידוש נשגב במשנתו הטהורה של הגה"ק בעל "חידושי הרי"ם" זי"ע, כפי שהביא נכדו ב"שפתי צדיק" (פרשת בהעלותך אות יג), כי מצוה זו נתחדשה בשמים בזמן ההוא, בזכות לבם הנשבר של האנשים ההם שהצטערו צער רב שאינם יכולים להקריב את הפסח, ובזכות ההשתוקקות העצומה שהיתה להם להקריב את הפסח, חידש הקב"ה לישראל מצות הקרבת פסח שני, והנה הדברים בלשון קדשו:

"זקיני הקדוש ז"ל אמר, יען שהטמאים צעקו למה נגרע, ואין מובן כלל מה צעקו, הלא בפיהם אמרו טעם הגרעון מפני הטומאה, אבל היה צר להם מאד שיחסרו מצוה הקדושה כזו, ולא יכלו להתאפק מלזעוק למה נגרע, ועל ידי גודל התלהבות תשוקתם להמצוה נפתח פתח חדש, שיתמשך אור קדושת הפסח שלשים יום ויוכלו אז לעשות. ואמר לכך גבי בנות צלפחד פירש רש"י (במדבר כז-ז), כך כתובה פרשה זו לפני במרום, וכאן לא פירש כן, רק זכו אלו שנאמרה הפרשה על ידיהן שמגלגלין זכות על ידי זכאי, שהפרשה לא היתה כתובה בלשון זה, עד שזכו אלו בגודל התלהבות נענו עתה".

עבדא קמיה מאריה רחש לבי דבר טוב להשתעשע בדבריו הקדושים, על פי מה שגילה לנו התנא האלקי רבי עקיבא מי היו האנשים ההם שהיו טמאים לנפש אדם, כמו ששינו בגמרא (סוכה כה): "ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם וגו', אותם אנשים מי היו... רבי עקיבא אומר, מישאל ואלצפן היו שהיו עוסקין בנדב ואביהוא". וכן הוא בספרי (פרשתנו אות י): "רבי עקיבא אומר מישאל ואלצפן היו שנטמאו לנדב ואביהוא".

אמנם בגמרא (שם) תמה רבי יצחק על רבי עקיבא: "אם מישאל ואלצפן היו, יכולין היו ליטהר". פירוש, איך אפשר לומר שהאנשים ההם היו מישאל ואלצפן שנטמאו לנדב ואביהוא, הלא נדב ואביהוא מתו ביום השמיני למילואים שהיה בראש חודש ניסן, אם כן היו יכולים להיטהר בהזאת שבעה עד י"ד בניסן, ומה מנע בעדם שלא להיטהר ולהקריב את הפסח במועדו.

וביאר בשו"ת הרדב"ז (סימן שני אלפים רכב), וכן כתב ה"מזרחי" פרשת שמיני (ויקרא ט-א) שיטת רבי עקיבא, שהוא חולק על מה שמבואר בתורת כהנים, כי מה שכתוב (שם): "ויהי ביום השמיני" היה בראש חודש ניסן, כי לפי שיטתו התחילו שמונת ימי המילואים בראש חודש ניסן ונשלמו בח' בניסן, ועל זה נאמר: "ויהי ביום השמיני", ובו ביום מתו נדב ואביהוא ונקברו על ידי מישאל ואלצפן, נמצא כי יום השביעי להזאת אפר הפרה חל בי"ד בניסן ערב פסח, לכן לא יכלו להיטהר ביום ההוא לפני הקרבת הפסח.

יש להעיר בזה ממה שכתב ה"אבן עזרא" לפרש הפסוק הנ"ל: "ויהי ביום השמיני, היה נראה לנו כי ביום השמיני שמיני לניסן, כי המשכן הוקם באחד לחודש, רק המעתיקים אמרו שהיה ראש חודש ניסן, ובשבעת ימי המילואים היה משה מקים את המשכן בכל יום וסותרו, כדי להרגיל בו וללמד". ולפי מה שנתבאר הרי יש מקום לפירושו לפי שיטת רבי עקיבא. ומצאתי חידוש גדול בדברי ה"חתם סופר" ב"תורת משה" (פרשת פקודי ד"ה תקים את המשכן), שמפרש מעצמו דברי ה"אבן עזרא" לפי שיטת רבי עקיבא:

"רוב חכמינו ז"ל סבירא להו בכ"ג באדר התחילו ימי המילואים, ובאחד לחדש הראשון היה שמיני למילואים, ובו ביום מתו נדב ואביהוא, והרב אבן עזרא כתב שמסבירא בראש חודש הראשון התחילו ימי המילואים, ובשמונה בו מתו נדב ואביהוא, ונטמאו מישאל ואלצפן, ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא כי חל שביעי שלהם בערב פסח".

נדב ואביהוא השתוקקו לקיים מצוה שלא נצטוו עליה

והנה סיבת מיתתם של נדב ואביהוא מפורשת בכתוב (ויקרא י-א): "ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו ויתנו בהן אש וישמו עליה קטורת ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא צוה

אותם, ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימותו לפני ה'". מבואר מזה שמתו משום שקיימו דבר שלא נצטוו עליו.

שינוי על כך בגמרא (יומא ג): "רבי אליעזר אומר, לא מתו בני אהרן אלא על שהורו הלכה בפני משה רבן. מאי דרוש, (ויקרא א-ז) ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח, אף על פי שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט". ופירש רש"י: "ואף על פי שהורו כראוי, נענשו שלא נטלו רשות".

וכן פירש רש"י (ויקרא י-ב): "ותצא אש. רבי אליעזר אומר, לא מתו בני אהרן אלא על ידי שהורו הלכה בפני משה רבן". והוסיף המהר"ל ב"גור אריה": "אף על גב דקרא כתיב אש זרה אשר לא צוה אותם, מפני שאותו אש שהקריבו [ו]הורו הלכה בפני משה רבם נקרא אש זרה, דכיון דהוא הלכה בפני משה רבם, היה אותו אש זר לפני ה', ואינו אש של קטורת".

זאת ועוד ידוע כי נדב ואביהוא היו אנשים קדושים, שהקב"ה בחר בהם כקרבן ציבור כדי ללמד את בני ישראל לקח, שלא לעשות שום דבר מעצמם בלי לקחת רשות ממשה רבם, כמו שאמר משה רבינו דברי חיזוק לאהרן אחיו (ויקרא י-ג): "ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דיבר ה' לאמר בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד וידום אהרן". ופירש רש"י:

"הוא אשר דיבר וגו', היכן דיבר, (שמות כט-מג) ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי, אל תקרי בכבודי אלא בכבודי. אמר לו משה לאהרן, אהרן אחי, יודע הייתי שיתקדש הבית במיודעיו של מקום, והייתי סבור או בי או בך, עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך... ועל פני כל העם אכבד, כשהקב"ה עושה דין בצדיקים מתיירא ומתעלה ומתקלס, אם כן באלו כל שכן ברשעים, וכן הוא אומר (תהלים סח-לו) נורא אלקים ממקדשיך, אל תקרא ממקדשיך אלא ממקודשיך".

שיטת רבי עקיבא שמיתת נדב ואביהוא היה בח' בניסן, נמצא כי יום השביעי לטהרתם יחול בערב פסח. אך על ידי שיעסקו בגופם יתדבקו בקדושתם וישתוקקו לקיים מצות הקרבת הפסח, אף שיהיו פטורים מצד הדין מפאת היותם טמאים.

אולם מאחר שמישאל ואלצפן ידבקו בקדושת נדב ואביהוא אחרי שכבר נתכפרו במיתתם, זאת ועוד שגדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם, לכן לא יורו הלכה בפני משה רבם, אלא ילכו אליו לקבל ממנו הוראה איך לקיים מצות הקרבת פסח אף שהיו פטורים, ובזכות השתוקקותם יזכו להוריד מן השמים מצוה חדשה של פסח שני, ועל ידי זה יתקנו את נשמות נדב ואביהוא שהורו הלכה בפני רבם. וזהו שאמר להם משה: "קרבו שאו את אחיכם", כי על ידי שתתעסקו בהם תזכו לשאת אותם כלפי מעלה לתקנם.

ויש לרמוז ענין זה במה שאמרו מישאל ואלצפן למשה: "ויאמרו האנשים ההמה אליו, אנחנו טמאים לנפש אדם, למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' במועדו בתוך בני ישראל". ופירש ב"אגרא דכלה" דקדוק לשון הכתוב: "ויאמרו האנשים ההמה אליו" - "אליו" דייקא, שבאו בטענה אל משה שפקד עליהם להתעסק בקבורת נדב ואביהוא, ועל ידי זה לא יכלו להקריב את הפסח.

לפי דברינו יש להוסיף כי זהו שאמרו: "אנחנו טמאים לנפש אדם", לנפשות נדב ואביהוא שמסרו נפשם לקיים מצוה שלא נצטוו עליה, וכשהתעסקו בקבורתם נדבקו בקדושתם להקריב פסח אף שאנו פטורים, אולם כמו שהתעסקו בקבורתם רק בהוראתך ולא הורנו הלכה בפני רבינו, כך אין אנו רוצים לקיים מצות הקרבת הפסח רק בפקודתך, לכן אנו מביעים לפניך את רצוננו, "למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' במועדו בתוך בני ישראל". על כך אמר להם משה: "עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם" - "לכם" דייקא, בזכותכם.

יומתק לבאר לפי זה מה שפירש רש"י: "וראויה היתה פרשה זו להיאמר על ידי משה כשאר כל התורה כולה, אלא שזכו אלו שתיאמר על ידיהן, שמגלגלין זכות על ידי זכאיי". רמז לנו רש"י על נשמות נדב ואביהוא שהיו צדיקים בבחינת 'בקרובי אקדש', ונדבקו מישאל ואלצפן בקדושתם כשהתעסקו בקבורתם, לכן גלגל הקב"ה זכות על ידי זכאים, שיתדבקו מישאל ואלצפן בקדושתם לקיים מצות הקרבת פסח אף שהיו פטורים, נמצא כי נתגלגלה זכות על ידי זכאים שהם נדב ואביהוא לגלות בישראל מצות פסח שני.

לפי שיטת רבי עקיבא האנשים ההם היו מישאל ואלצפן שנטמאו על ידי שנתעסקו בקבורת נדב ואביהוא

נדב ואביהוא השתוקקו להקריב אש זרה שלא נצטוו על כך ונענשו משום שהורו הלכה בפני משה רבם

מישאל ואלצפן שהתעסקו עם נדב ואביהוא נדבקו בקדושתם לקיים מצות הקרבת הפסח אף שהיו פטורים

מישאל ואלצפן לא קיימו דבר עד שקיבלו הוראה ממושה רבם כדי לתקן הפגם של נדב ואביהוא

משה רבינו בחר במישאל ואלצפן לתקן נשמות נדב ואביהוא

חשבתי דרכי לבאר בזה מה שבחר משה רבינו דוקא במישאל ואלצפן בני עוזיאל להתעסק בנדב ואביהוא, כמו שכתוב (ויקרא י-ד): "ויקרא משה אל מישאל ואל אלצפן בני עוזיאל דוד אהרן ויאמר אליהם, קרבו שאו את אחיכם מאת פני הקדש אל מחוץ למחנה". ולכאורה קשה שהרי מקרא מלא דיבר הכתוב (שם ו-יח): "ובני קהת עמרם ויצהר וחברון ועוזיאל".

מעתה הן אמת שלא רצה לקחת את אלעזר ואיתמר לטפל בנדב ואביהוא משום שהיו כהנים כמבואר בתורת כהנים, אולם הלא יצהר וחברון היו גדולים מעוזיאל, מדוע אם כן דילג על בני יצהר וחברון ובמקומם בחר בשני בני עוזיאל. ומצינו ב"שפתי כהן" פרשת שמיני (ויקרא י-ד) שהרגיש בזה, ופירש שבחר בהם משום שהיו דומים אליהם בקדושתם:

"ויאמר משה אל מישאל ואל אלצפן, אי אפשר להתעסק בהם, אלא אתם כפי ערככם שאין גדולים מכם, הם היו סגני כהונה ואתם סגני לוויה, אם כן הם אחיכם, שאין מתעסקים בגדולים אלא גדולים כמותם, כי אליצפן היה נשיא על הלויים, שנאמר (במדבר ג-ל) ונשיא בית אב למשפחות הקהתי אליצפן בן עוזיאל, ולזה אמר דוד אהרן, כמו שאמרו חז"ל (תורת כהנים) שהיה דומה לאהרן, כמו שהיה אהרן רודף שלום, כן אתם דומים לבניו, האבות דומים זה לזה וכן הבנים, אם כן שאו את אחיכם דומים לכם".

לפי דברינו יש להוסיף טעם לשבח שבחר דוקא בהם, כי משה רבינו הרגיש ברוח קדשו, כי מישאל ואלצפן יתקנו בקדושתם את נדב ואביהוא, שהיה בהם פגם שהורו הלכה בפני משה רבם, לכן נתחכם משה להורות להם להתעסק בקבורת נדב ואביהוא, ביודעו בבירור כי על ידי זה לא יוכלו להקריב את הפסח במועדו, שהרי לפי

נמצינו למדים מכל האמור, כי הקדושים הללו נדב ואביהוא השתוקקו לקיים מצוה שלא כתובה בתורה, אלא שנענשו על כך בבחינת: "בקרובי אקדש", משום שהורו הלכה בפני משה רבם. מעתה אמינא חידוש גדול, כי על ידי שנתעסקו מישאל ואלצפן בקבורתם של נדב ואביהוא התדבקו בקדושתם, לכן השתוקקו לקיים מצות הקרבת הפסח אף שהיו פטורים מכך שהרי היו טמאים לנפש אדם, אלא שבניגוד לנדב ואביהוא היו זהירים שלא לקיים המצוה רק אחרי שנצטוו על כך מפי משה רבם.

ויש להוסיף תבלין לבאר ענין זה ביתר שאת על פי מה ששינינו בגמרא (חולין ז:): "גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן, שנאמר (מלכים ב יג-כא) ויהי הם קוברים איש והנה ראו את הגדוד, וישליכו את האיש בקבר אלישע, וילך ויגע האיש בעצמות אלישע ויחי ויקם על רגליו". ופירש רש"י: "קוברים איש, רשע היה ולא ניתן להיקבר אצל צדיקים. ויגע האיש בעצמות אלישע ויחי, ואילו בחייו כשרצה להחיות בן השונמית, הוצרך לשום פיו על פיו ועיניו על עיניו ולבקש רחמים".

מעתה לא נפלאת היא לומר, כי אף שבחייהם הקריבו נדב ואביהוא אש זרה אשר לא צוה אותם, שלא שמעו הוראה על כך ממושה רבם, אבל אחרי שמתו באש שיצאה מלפני ה' ונתכפרו במיתתם, כאשר מישאל ואלצפן התעסקו בקבורתם, הנה מצד אחד נדבקו בקדושתם לקיים מצות הקרבת הפסח אף שלא נצטוו על כך מפאת טומאתם, אבל מצד שני השפיעו נדב ואביהוא עליהם אחרי מיתתם בהיותם גדולים מבחייהם, שלא יקיימו המצוה כפי שעשו הם בלי שנצטוו על כך ממושה רבם, אלא ילכו אל משה ויקבלו ממנו הוראה ברורה כדת מה לעשות, לכן זכו שבזכות השתוקקותם נתחדשה מצות הקרבת פסח שני.

ההשתקקות להשגות תורה היא שורש לחידושי תורה

הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, להתבונן מהו הלקח הנשגב שאנו חייבים ללמוד מכל האמור, על פי מה שאנו אומרים בכל תפלות השבת בברכה האמצעית: "ותן חלקנו בתורתך", מבואר מזה שכל אחד מישראל יש לו חלק מיוחד בתורה. ומה נפלאים הם דברי הגה"ק החיד"א בספר "חסדי אבות" על מסכת אבות, שדיבר בקדשו לפרש המשנה (אבות פ"ג מ"ח): "כל השוכח דבר אחד ממשנתו, מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו".

"אפשר לומר במה שידוע כי כל אחד קיבל חלקו בתורה בסיני, ואם הוא ירא שמים הוא המוציא לאור אשר קיבלה נשמתו, והחידוש הוא אין אחר יכול לחדשו כי הוא חלקו, ואם זכה וחיידש החידוש הוא אשר קיבלה נשמתו, ואחר זה שכוח מעיקרא, זו רעה חולה, שהחידוש הוא אין חכם אחר יכול לחדש, וזהו שאמר כל השוכח דבר ממשנתו דייקא, מהשייך לשורש נשמתו ושכחו מתחייב בנפשו".

וזהו שכתב החיד"א עוד ב"דבש לפי" (מערכת ח אות ג): "האחרונים יכולים לחדש מה שלא יכלו הראשונים, כי עדיין לא הגיע זמן החידוש ההוא". נמצינו למדים מזה, כי בכל דור ודור מתגלים חידושי תורה שלא נתגלו עד היום, כי כך גזרה חכמתו יתברך שחידושי תורה הללו יתגלו דוקא על ידי חכמי התורה שבדור ההוא, שלא היה יכול להתגלות מקודם אפילו על ידי הראשונים כמלאכים.

מעתה נשכיל להבין הלקח הנשגב שאנו למדים מפרשתנו, כי כמו שבימים ההם נתחדשה בשמים המצוה של פסח שני בזכות ההשתקקות הגדולה של מישאל ואלצפן להקריב את הפסח אף שהיו פטורים מכך, כך בכל דור ודור אי אפשר לזכות בכתרה של תורה, רק בתנאי שישתוקק האדם לזכות לתורה בכל לבו ונפשו.

וזהו שאמר החכם מכל אדם (משלי ב-ד): "אם תבקשנה ככסף ודעת אלקים תחפשנה, אז תבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא". דרשו על כך במדרש (ילקוט שמעוני משלי שם רמז תתקלב): "אמר ריש לקיש, אם אין אדם הולך אחר דברי תורה, הם אינם באים אחריו, וכן רבי נהוראי אומר, הוי גולה למקום תורה, ואם אדם מחפש אחריהו, מותר כך זוכה לחכמה ולכינה, לכך נאמר ודעת אלקים תמצא".

על פי האמור יומתק להבין מה ששינינו בגמרא (מגילה ו:): "אם יאמר לך אדם, יגעתי ולא מצאתי אל תאמן, לא יגעתי ומצאתי אל תאמן, יגעתי ומצאתי תאמן". הרי לנו דברים ברורים שאי אפשר לזכות להשגות התורה רק על ידי היגיעה בתורה, ולפי האמור הביאור בזה, כי על ידי היגיעה בתורה מגלה האדם את השתקקותו האמיתית לזכות לתורה. וזהו ששינינו בגמרא (ברכות סג): "מנין שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה, שנאמר (במדבר יט-יד) זאת התורה אדם כי ימות באהל".

"וכמטמונים תחפשנה" - כמ"ט מונים של ימי הספירה

ועתה בא וראה כי על פי האמור יפתח לנו פתח להבין מה שצונו הקב"ה לספור מ"ט ימי ספירת העומר לפני קבלת התורה בחג השבועות, כמו שכתוב (ויקרא כג-טו): "וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה, עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום והקרבתם מנחה חדשה לה".

והנה מצינו ביאור נפלא על כך לאחד מן הראשונים בספר "הרוקח" (סימן רצד הלכות העומר) בלשון קדשו: "תספרו חמישים יום. כי נ' שערי בינה הם, מ"ט ימים מונים, כנגד מ"ט שערים שמסר הקב"ה למשה, לכך מונים עד נ' ימים וכמ"ט מונים תחפשנה". כלומר הקב"ה צונו לספור מ"ט ימי העומר כנגד מ"ט שערי בינה שנמסרו למשה, כמבואר בגמרא (ר"ה כא): "חמישים שערי בינה נבראו בעולם, וכולן ניתנו למשה חסר אחד שנאמר (תהלים ח-י) ותחסרהו מעט מאלקים".

ומה שסיים דבריו: "לכך מונים עד נ' ימים וכמ"ט מונים תחפשנה", כוונתו לפרש בזה רמז הכתוב הנ"ל: "אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה, אז תבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא". ועל כך הוא מרמז כי תיבת וכמטמוני"ם היא אותיות "וכמ"ט מונים", היינו מ"ט ימי ספירת העומר שאנו מונים לפני חג השבועות.

ונראה לפרש לפי זה דברי ה"רוקח" שמקשר בין פירוש הכתוב בדרך פשוט: "אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה", ובין הרמז של ה"רוקח" במילת וכמטמוני"ם שהיא אותיות "וכמ"ט מונים", על פי מה שכתב הר"ן (סוף מסכת פסחים) טעם למצות ספירת העומר בשם אגדת חז"ל:

"בשעה שאמר להם משה לישראל במצרים (שמות ג-יב) תעבדון את האלקים על ההר הזה, אמרו לו אימתי עבודה זו, אמר להם לסוף חמישים יום, והיו מונים כל אחד ואחד לעצמו, מכאן קבעו חכמים לספירת העומר". גם ה"אבודרהם" הביא מדרש: "משל לאחד שהיה חבוש בבית האסורים, וצעק למלך להתירו ולתת לו בתו, והיה מונה והולך עד בוא הזמן, כן עשו ישראל בצאתם ממצרים".

לפי האמור הביאור בזה, כי מאחר שיש בתורה מ"ט שערי בינה שנתגלו למשה רבינו, והוא מסרם לישראל כל אחד לפי השגתו, והרי כבר למדנו כי אי אפשר שיתגלו שערי תורה רק על ידי השתקקות וגעגועים שמתגלים לישראל לזכות להשגות התורה, לכן כאשר הודיע משה לישראל שהם עתידים לקבל את התורה, התחילו לספור מ"ט ימים אשר בהם השתקקו לזכות להשגות התורה, ועל ידי ההשתקקות זכו שנתגלו להם מ"ט שערי בינה, כנגד מ"ט שערי געגועים שגילו במ"ט ימי העומר.

וכך בכל שנה ושנה לקראת חג השבועות שצריך לקבל את התורה מחדש [כמו שהארכנו בזה במאמר לחג השבועות], צריך לספור מ"ט ימי הספירה כדי להביע בהם השתקקות לקבל מחדש את מ"ט שערי בינה בחג השבועות, ועל ידי זה אנו זוכים לחדש את קבלת התורה בכל חג השבועות.

הנה כי כן מבואר היטב הקשר הנפלא בין פירוש הפסוק בדרך הפשוט לפירושו בדרך הרמז, כי בדרך הפשוט פירוש הפסוק: "אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה, אז תבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא", שאי אפשר לזכות להשגות התורה רק בתנאי שהוא מחפש ומשתוקק לתורה, כאדם המחפש אחרי כסף ומטמונים של אוצרות זהב, כי ההשתקקות מולידה את חלק תורתו שהיה גנוז עד הנה.

ויסוד זה מתקשר להפליא עם פירוש הפסוק בדרך רמז: "וכמטמונים תחפשנה", היינו "וכמ"ט מונים", כי כמו שבכל שנה אנו מונים מ"ט ימי ספירת העומר שבהם אנו משתוקקים לתורה, כדי שבזכות ההשתקקות נזכה לקבל בחג השבועות מ"ט שערי בינה שבתורה, כך כל פעם שאדם רוצה להשיג השגות חדשות בתורה, הרי הוא צריך לעמול לחפש ולהשתוקק עליהן כי בזכות ההשתקקות יתגלו לפניו שערי בינה.

לרפואה השלימה של האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני שתחי' - נדבת משפחת מהדב הי"ו -

לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com